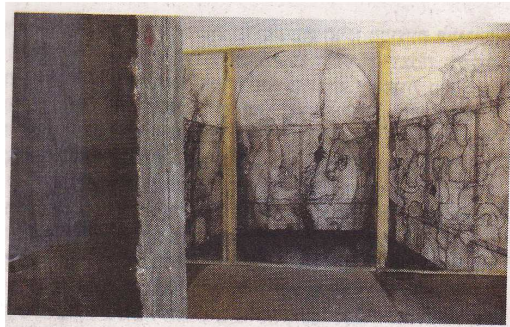

לשעתק את נשמתו של מקום כדיבוק

ליהי תורג'מן. "פרדה לבנה", מראה חלקי צילום: עוזי צור

ליחי תורג'מן - "פרדה לבנה", רומטילד 69, תל-אביב

1 תערוכתה הקודמת, "מראה מקום", בגלריה ג'ולי מ, לכרה ליהי תורג'מן את רוח הרפאים של פינות אורבניות שונות והמירה את האקראי והסתמי שבהן לאווירה, לסביבה נפשית, שיכלה לשמש כרקע לסיפורי אימה פסיכולוגיים נוסח ארגו אלן פו עכשווי. בתערוכה הנוכחית, "פרדה לבנה", תורג'מן ממשיכה בתהליך זה של לכידת נשמתו של מקום "חסר אישיות ייחודית" והט מעתה באחר "חסר אישיות" גם הוא - תוך כרי הפשטה והשטחה של המקום, שיקרין עתה איוו קרושה רתית.

עבודותיה של תורג'מן נרמזות לתעתיקי תפנימים ערטייליים וסי פציפיים כאחד: של מוזליאום נוצרי או קבר של צדיק יהודי, שהיה קבר שיח' בגלגולו הקודם. היא משעתקת בגרפיט, בפחם, בנוולים הנדמים להפרשתיו של גוף אורגני את קירותיו של מבנה בית הספר העזוב שחררו משמשים לה כסטוריו עד להריסתו, אל יריעות עצומות של בדי ציור גולמיים, חשופים, שהצמירה לכל גובה ורוחב הקירות, העי תיקה את המתארים ההנדסים של החררים בגרפיט, ואל התבנית ההנ רסית הו של צורות גיאומטריות, העבירה את הצורות האמורפיות, הכתמיות, האורגניות, של כתמי הרטיבות והטחב, של פגעי ההזנחה, של מהמורות הזמן, של הסדקים והשקעים.

יש כאן כעין תיעוד ההולך עם מתארי התבנית אך גם נגדה. והוא הופך את הגשמי והשגרתי לרבר רוחני העטוף הילת מסתורין חמ קמקה של קרושה מסוימת. כל זה מתרחש בחלל תצוגה מודרניסטי לגרות שדרות רוטשילד בתל-אביב, ששימש בעבר לתצוגת אמנות ומכונות יוקרה כאחת. כלומר יש ניגוד בין חלל התצוגה לאמנות המוצגת בו, אך גם התאמה מופתית ביניהם. יפה עד מאוד השיח המ פתיע שבין הטקסטורה של רצפת הבטון החשופה, וקיר הבטון החשוף והצר שבמרכז החלל, לבין הטקסטורה וההומוריות המשעותקות של עבודות האמנות של תורג'מן - הטקסטורה הגולמית החדשה של הב טון העכשווי, ה"הייטקי", של הגלריה, הנושק ונטמע בבטון הנגוע של הכניין שאותו מתערת האמנית.

בשני הטריפטיכונים, "קבר שיח" ו"שרים", עושה תורג'מן מין מעשה של הוצאת דיבוק או גירוש שרים אמנותי ואסתטי להפליא. הטריפטיכון האחר נפרש על פני קיר שלם והאחר עוטף את הפינה הנגרת. בשניהם מוכנית אשליה של עומק אורכיכלי, אך בעוד האחר כמו נאטם בתוך עצמו כקטקומבה, באחר נפתחים פתחים גיאומטריים אל החוץ, אל ריקנות הבר הגולמי, כאפשרות של הימלטות או היפ תחות אל השכינה השוכנת באין. וכל זה תוך כרי הצגת העושר האין סופי של נגיעים וכתמים, הנראים כמפה גיאוגרפית של יבשות עלר מות, שסוסי פרא חולפים ביניהן, וקווי האורך והרוחב של מתארי הקי רות וחלוקתם הפנימית משמשים להן כגריד קואורדינטות של מפות עתיקות, מוגדלות עד מאוד.

הניגוד שבין חסר-הצורה לצורה ובין הכתמיות לקו בולט במיוחד בטריפטיכון "שרים", שיש בו פתחים (דלתות, חלונות, פתחי מזג נים...) המשליכים את צורתם ההנרסית אל הקירות של הגלריה וני ראים ככוכים קמרוניים בגודל טבעי שכמו ספגו אל לוחות השיש המצפים את קירותיהם את חלב הנרות ועשנם שהדליקו בהם דורות של מתפללים; שדבקות תפילותיהם כמו הותכה אף היא לשמן משחה שנספג גם הוא בלשר השיש. ואתה חודר אל אליהם באותו מפגש שבין רצפת הבטון הממשית לתעתיקי הקירות והפתחים.

ב"שרים", כתמי הקירות נהפכו בחלקן לשרונים שהשתחררו מב קבוק כלשהו והם חורגים מאשליית הקירות אל אשליית הרצפה.

רפאים מסוג אחר מצויים בעבודה השלישית שבתערוכה - "לוח" - שהיא במידת מה יוצאת דופן. שוליה הם עדיין תעתיק של קיר אך במרכזו נפרש, כאספקלריה אפלה ובהקת כאחת, לוח-כיתה שכמו נותר באחת מכיתותיו של אותו בית ספר נוטש, הנראה כשריד של שמורת רפאים שמעבירים בו שיעורים לילדי רפאים, ועליו רשמה האמנית הערות לשיעורים שלא מהעולם הזה - ויש בהן משהו מש פתה הדידקטית-פואטית של תמר גטר. השרבוטים על הלוח הם מעין תיעוד חידתי של דימויים המתחילים לקבל צורה מסוימת, או מת חילים לאבר אותה, כגון לב נחטר, ראש סוס, אי הנופך לאדם כנגד לבנה הנהפכת לצורדית ראש או להפך, לוח צבעים שצבעיו נמחקו. ובמרכז הנוסחה המשוואתית הצורנית הזאת המאגרת את המר

כיבים השונים למין גביש חופשי ויפהפה - משורטטת צללית אים המשמש כלוח-מטרה לירי. טבורו משמש כמרכז המטרה ומרכז העי בודה הפנורמית כולה. בקרקעיתה מונח תרשים של היד הרושמת, היוצרת, גדומה וחסרת ישע. ומעל המשוואה מימין מגיח ראשה של ילדה, ככובע ליצן מחודר, המנסה להפיח חיים בנשמת פיה כמתארי הדימויים שרשמה מורת הרפאים לילדי הרפאים.